citri, &c. tenera, pellucida, delicata, resolubilis, gratissima, cum aqua s. q. coctione mediante resultans.

Alia hinc est quasi (1.) secundaria, in præparatione cornu cerui philosophici resultans, & ad spiritum cornu cerui album præparandum faciens; (2.) primaria, eaque vtilis, bona vel media, vel inutilis, saltim pro nostro scopo. Optima illa est recens, non viscida, nec ad situm prona, quem facile contrahit. Sed gelatinæ siccæ, duræ, nigræ ac glutinosæ, ventriculum potius grauant vel turbant quoque, nec locum amplius habent, vt delicata illa bellaria, etiam mensis apponi hodie solita.

Virtutem suam debent sulphuri aqueo, puro, dulci, adeoque nutribili, diluto temperato analeptico, cum sale volatili resoluto. Dulcis quidem etiam tussi & pectori quadrans, acidula febribus, facile tingendæ varie. Prosunt & in atrophia, hectica, &c. Compositæ vero vel aliæ etiam simplices, præter hanc vnam quasi solam, & suillam domesticam, sunt exoletæ, neque facile in vsum vocandæ.

LIBRI QVARTI
CAPVT SEPTIMVM,
De
Vitriolis.

REgno minerali propria sunt VITRIOLA, non solum ex mineris, verum quoque ex metallis oriunda; concreta quippe ex acido, & sulphure terreo seu ochreo metallico, simul vnitis. Vti enim ex solutione & præcipitatione eorundem diuersi fiunt croci, liquores & magisteria, ita ex euaporatione successiua seu crystallisatione vitriola.

Sicut enim, sensu teste, elementa vitrioli in croco metallico martiali-venereo, & acido-aqueo consistunt, ita si

metallis ochreis, marti & veneri præcipue, paulum extrauersis, acidum minerale inprimis prius fluorem adeptum maritetur, coit illud ipsum in vitriolum.

Duo ergo requiruntur, (1.) materia ex qua, vt laudatus præcipue & maxime vsitatus mars, hinc & venus; (2.) menstruum acidum, præcipue iamdum vitriolicum, aliudue, iterum recorporefieri sic aptum, si terræ suæ sulphureæ, e cuius centro protrusus velut in exilium fuerat, reddatur liquor, seu spiritus vitrioli.

Nota hinc, 1. confieri vitriolum aliud natiuum, aliud artificiale: illud in subterraneo laboratorio, partim statim suum, seu absolute tale, partim obstetricante arte, mediante calcinatione aerea & aliis artificiis, e sua minera, non vna quasi. Ita vitriolum alias naturæ hermaphroditicæ, seu de vtroque participans, magis viridescens. vt Hungaricum & Saltzburgense, magis martiale obseruatur; cœrulescens venereum, vt Goslariense, & maxime Cyprium dictum.

2. Vitriolum fit vel via sicca, vel humida respectiue (substituendo tamen facile natiuo ipsi arte facto, præsertim in copia, ad parandum v. g. spiritum.) Illud partim tædioso magis processu, & parciori prouentu, si cum sulphure facta fuerit calcinatio; qui processus coincidit cum croco martis sulphurato alioue, vt ipsius veneris, facta cæmentatione vel stratificatione cum eodem, hinc solutione & coagulatione, directo & primario fine, hodie minus vsitatus.

Partim vero indirecto paulo scopo, pro non tam obtinendo vitriolo actu, quam vitriolico vel liquore vel medicamento. aliis id fit artificiis eadem via. Sic huc spectat liquor martialis, vitriolicus reuera, cum sale ammoniaco sublimando I. a. limaturam martis, vel etiam colcothar vitrioli. Sic limatura martis cum antimonio ana in scorias redacta, hinc cum mercurio sublimato propulsione ex retorta facta, idem largitur, vtrobique acido minerali sicco concurrente & operante.

Fre-

Frequentius vero vitriolum arte chimica fieri ſolitum paratur via humida. Referendum huc experimentum, etiam per modum miſcelæ vitriolicum tale ſal conſurgere e ſpiritu vitrioli & ſpiritu vini mixtis, quo de dudum meminit Riuerius, in miſtura ſimplici ipſa quoque. Id vero licet minus frequentetur, phænomena tamen horum omnino illuſtrat egregie, quatenus ſpiritus vitrioli corporefit ab obiecto ſulphureo dulci, immutato acido expanſo. Tacemus viride æris cryſtallinum, cum aceto deſtillato factum, ipſamque animam veneris, & hinc cryſtallos, cum ſpiritu ſalis ammoniaci ipſo.

Vitriolum Martis.

℞ limaturæ martis finæ q. v.v. g. ℥iij. ſpiritus vitrioli bonæ notæ ℥vj. Affunde ſpiritum, in vitro latiori, per vices, v. g. ℥ß. non ſimul atque ſemel, propter nimiam efferueſcentiam & ebullitionem: fit enim inde efferueſcentia calida, cum bullulis copioſis, & ipſa limatura ſæpe ad ſiccitatem properat. Hinc vt temperetur vtraque, & efferueſcentia & ſiccitas emergens, nec ſpiritus vitrioli totus quaſi coaguletur, & materia induretur; affundatur, vbi ℥j. vel ℥iß. circiter affuſa eſt, ſubinde aquæ ſimplicis q. ſ. ℥ß atim v. g. coniunctim vero circiter ad ℥iv. v. vj.

Non nimis vero properandum eſt in infundendo, vt eo melius fiat ſolutio. Tandem omnibus ingeſtis, & ebullitione probe peracta, liquor ſuperſtans calidus quaſi adhuc, (hoc enim melius, alias enim exſiccatur, elutriando hinc aqua vitriolo) filtratus per chartam reponatur ad cryſtalliſandum per ſe, citra vllam caloris coactiuam acceſſionem.

Ita habetur vitriolum martis virideſcens egregium. Nota, quod in filtratione remanſit, aqua affuſa ſufficienter elixiuiari poteſt; & ſi modo mora concedatur, liquor ille laudatus filtratus totus in vitriolum concreſcit.

Vſus vitrioli martis notus eſt, tum per ſe refracta doſi

in puluere absorbente, gr. j. vel ne hoc quidem æstimando pro dosi; ad lipothymias præcordiales, hystericas; tum ad essentias seu tincturas martiales, aliasque compositiones varias. Tacemus, vitriolum martis per se posse misceri cum saccharo in puluerem. Caput mortuum, in crucibulo calcinatum, fatiscit in crocum martis aperitiuum.

Vt vero vitriola e metallis minus tinctis etiam parari posse pateat suo modo, exemplo esse possunt crystalli lunæ, descriptæ a Rolfincio, & præuio Angelo Sala cumprimis, qui & Lunæ hydragogæ titulo illos celebrauit. Hodie tamen grossius id medicamentum pro interno vsu minus vsitatum est, pro externo vero loco corrosiui ad fonticulos sub lapidis infernalis nomine increbuit. Sic & saccharum saturni nihil aliud est, quam vitriolum eiusdem, siquidem eadem habet elementa, acidum & sulphureo-terreum metallicum, quamuis sui generis, & in sapore quoque ac aliis cum vitriolo habet aliquam conuenientiam. Vtrobique enim emergit dulcedo, acido per sulphur metallicum obtuso & immutato, vnde & sacchari nomine venit.

Recipitur hoc fine calx saturni, non tam cerussa vel lithargyrium, in vnguenta & emplastra respectiue magis expetita, quam minium, vtpote vlteriori calcinatione magis pansum & porosum, v. g. ℔j. vel q. v. affunditur acetum destillatum bonæ notæ, non simplex, ad eminentiam aliquot digitorum. Stent in leni calore, sæpius agitando eousque, donec perfecte dulcescat acetum destillatum, soluta parte sulphureo-metallica, & in superficie concretionem moliatur, pellicula cumprimis indice. Sin coctione quis vti velit, in arenæ calore idem promouebitur magis.

Decantatus hinc liquor vel filtratus, more vitriolorum & salium, vel euaporari potest penitus ad coagulum expetitum, vel, quod melius, ad crystallisationem saltim, maxime si in copia id præparetur. Vsum habet refrigerantem, an-

taphro-

taphrodisiacum, constrictiuum, internum & externum, & inter hæc ophthalmicum polychrestum.

Visitur interdum etiam concrescere, ad latera vasis superiora, coagulum seu saccharum saturni viridiusculum, seorsim pro re nata colligendum. Ceteroquin vsu continuato facile ventriculum offendit, fluores vero lymphæ eximie compescit. Belgæ quidam in febribus ardentibus vsurpant quoque.

Nota, restitans a sacchari saturni præparatione in filtro minium, aceto destillato præparatum, præ vulgari longe consultius, in emplastra & vnguenta miniata, (v. g. ad varos, scabiem, &c.) recipitur, quippe magis hoc modo pansum & alteratum.

Duo vero huc referri possunt ad illustranda hæc, partim ad demonstrandam vitrioli sui generis texturam, partim tincturam latentem etiam in saccharo saturni euocandam. Tale est

Magisterium Saturni.

℞ liquorem, seu solutionem laudatam, cum aceto destillato super minium factum, decantatum prius vel potius filtratum, q. v. affundatur oleum tartari per deliquium q. s. inde in momento liquor albicans lactescens redditur, deturbatis in fundum particulis residuis, post filtrationem, & cum aqua simplici edulcationem, insipidis.

Vsum internum quidem rarius habet, v. g. in phthisi, exterius frequentius in erysipelate loco cerussæ (quam æmulatur) adhibitum, in pulueribus cum farina, vt & in collyriis potissimum, cum aqua chelidonii maioris, vnde fit lac ophthalmicum, in variolis & aliis vtiliter adhibendum. Tacemus vsum cosmeticum, ad ambusta, &c.

Alterum est *tinctura antiphthisica* dicta. Paratur hæc tum aliis v. gr. tribus modis in Pharmacia Acroam. descriptis, tum sequentibus non minus elegantibus.

Primo ℞ sacchari saturni ℥ß. vitrioli martis ʒij. (saccharum

rum ſaturni enim vbiuis præponderare debet) affundatur arcani tartari q. ſ. ſtent per dies aliquot, citra motitationem, ad ſufficientem tinctura extractionem. Addi pro lubitu poteſt ſpiritus vini.

Secundo ℞ ſacchari ſaturni ʒiiß. vitrioli martis ʒij. affundatur acetum deſtillatum, & hoc ſenſim euaporato, extrahatur tum ſpiritu vini. Vt itaque quocunque modo parata tinctura hæc ſaturnina eſt & vitriolica, (licet infidæ ſæpe operationis,) ita prodeſt temperandi & adſtringendi fine, in fluoribus lymphæ, ſanguinis & ſeminis, v. g. ſudoribus colliquatiuis, menſibus immodicis, ſputo cruento, &c. concentrando fluidorum poros & fibras; & quidem partim cum ſpiritu vini facta, partim additione ſpiritus theriacalis roborata, vt ratio habeatur ventriculi. Doſis ad gtt. x. xij. xv. & vltra.

LIBRI QVARTI

CAPVT OCTAVVM,

De

Sulphuribus.

VT Sulphur ſpiritus, olea, tincturas, pro ſui & tractandi modo, & alia largitur; ita & proprio ſuo charactere, ſeu nomine hoc veniunt effecta Chimica, in forma ſicca exhibita. Notabile hinc eſt, ſulphur maxime variare, quatenus aliud eſt fixum, aliud volatile, aliud medium, purum item & impurum, vt alia huc non repetamus. Ex quo patet, quare non omne ſit inflammabile, ſed latius pateat.

Ratum hinc porro eſt, ſulphur magis ſeminale eſſe principium, & virium potiorum hoſpitium, & καθ' ἐξοχὴν ſulphura dici particulas inflammabiles, vel lucidasquoque e mixtis prolectas. Sulphur nempe per hodierna experimenta ex omnibus regnis demonſtrari poteſt. Teſtantur id non tan-